

Sanja Vulić
Zagreb

KOSTRENA U PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI

(*Život, kultura i povijest Kostrene*, Zbornik Katedre Čakavskoga sabora *Kostrena*, Knjiga II, ur. Silvana Vranić, Kostrena, 2007.)

Širenjem grada Rijeke prema jugu, primorsko mjesto Kostrena postalo je predgrađem velikoga grada. Međutim, Kostrena nije tek bezlično prigradsko naselje, nego mjesto sa svojom vlastitom kulturnom i civilizacijskom tradicijom. Aktivnostima Katedre Čakavskoga sabora *Kostrena* ta se tradicija nastoji sačuvati. Osim niza kulturnih priredbi, Katedra organizira znanstvene skupove te publicira Zbornik.

Novi zbornik, koji je tiskan 2007., uredila je Silvana Vranić, profesorica dijalektologije na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Zbornik se sastoji od dva dijela. U prvom su dijelu tiskani radovi sa Znanstveno-stručnoga skupa *Život, kultura i povijest Kostrene*, koji je održan u Kostreni 4. svibnja 2007. Skup je bio interdisciplinarnoga značaja, pa među objavljenim radovima ima povijesnih, filoloških, arheoloških, botaničarskih i književnoteorijskih.

Sanja Holjevac piše o kostrenskoj knjižici crkvenih pjesama iz 1869. godine. U središtu je autoričine pozornosti pjesmarica naslovljena *Crkvene pjesme koje se pjevaju u župnoj crkvi Kostrene Sv. Barbare*. Autorica donosi relevantne tekstološke podatke o toj pjesmarici. Na temelju dobroga poznavanja postojeće literature o hrvatskoj crkvenoj himnodiji, nastoji smjestiti razmatranu pjesmaricu u društveni kontekst vremena u kojem je nastala. Osim s tekstološkoga, pristupa pjesmarici i s aspekta teorije književnosti, a također i jezikoslovlja. Njezin je rad vrlo zanimljiv upravo zbog takvoga interdisciplinarnoga pristupa.

Diana Stolic autorica je teksta naslovljenoga "Jezik / jezici u pomorskoj dokumentaciji ostavštine Stipanović". U ovom je radu na tragu svojih istraživanja hrvatske pomorske baštine, tematike kojom se i inače rado bavi. Ovom se prigodom susrela sa sačuvanim arhivskim dokumentima od 15. stoljeća pa nadalje. Ta je građa dobrodošla upravo u današnje vrijeme, kada se sve više kristalizira potreba za istraživanjem arhivske građe iz hrvatske mikropovijesti. Diana Stolic u svom radu daje naputak za istraživanje arhivske građe iz ostavštine Stipanović, i to naputak za interdisciplinarna istraživanja s različitih aspekata. Osobito se usredotočuje na potrebe istraživanja jezika hrvatske pomorske tradicije u "kontekstu mediteranskoga nautičkoga kruga" (str. 67), ali i uporabe drugih jezika na razmatranom području. Osobno smatram vrlo zanimljivom činjenicu što se u spomenutoj

ostavštini nalazi i jedno pismo grofa Petra Zrinskoga, koje također može pridonijeti još boljem poznavanju njegovih književnojezičnih rješenja.

U svom radu "Zemlja i ljudi (iz kostrenskih zemljišnih knjiga)" Anastazija Vlastelić također je na tragu razmišljanja o mikropovijesti kostrenskoga područja. Autorica teksta donosi osnovne naznake koje mogu poslužiti kao polazna točka za možebitnu buduću stilističku, fonološku i leksikološku analizu kostrenskih zemljišnih knjiga. Također se u kratkim crtama osvrće na slovopisna i pravopisna pitanja vezana uz razmatrane tekstove.

Vrlo je zanimljiv rad Danijele Bačić-Karković naslovljen "*Pogovor s R. M. Rilkeom* Katje Šepić-Usmiani". U središtu pozornosti autorice ovoga rada su dvije pjesme: Rilkeova pjesma *Ja živim u kruzima koji se šire* (iz njegova ciklusa *Časoslov* u prepjevu Dobriše Cesarića) te pjesma Katje Šepić-Usmiani *Pogovor s R. M. Rilkeom* iz pjesnikinjin zbirke *Bez busoli*. D. Bačić-Karković donosi poetičku raščlambu razmatranih pjesama. Ta je raščlamba, među inim, zanimljiva i zbog same ideje o usporedbi tih dviju pjesama. Naravno, D. Bačić-Karković analizira i odnos Katje Šepić-Usmiani prema Rilkeovoj poeziji. Pritom estetski visoko rangira pjesništvo K. Šepić-Usmiani, smatrajući da to pjesništvo nadilazi stereotipe moderne dijalekatne književnosti. Neosporo je da smo posljednjih desetljeća, posebice posljednjih petnaestak godina, svjedocima hiperprodukcije čakavskoga pjesništva unutar kojega nastaju i djela dvojbene umjetničke vrijednosti. Vjerojatno je upravo zato D. Bačić-Karković istaknula pjesništvo K. Šepić-Usmiani kao istinsku beletristiku na čakavštini, a izdvojena pjesma *Pogovor s R. M. Rilkeom* zaista jest uzoran primjerak lijepe književnosti. Autorica teksta na kraju zaključuje kako "fingirani (retorički) razgovor s Rilkeovim Kruzima zapravo jest postmoderni monolog ili dijalog s današnjim, suvremenim čitateljem pjesnikinjin lirskoga diskurza" (str. 137).

Urednica zbornika Silvana Vranić, u uvodnom dijelu svoga rada, naslovljenoga "Kostrenska čakavština u pjesmama Katje Šepić-Usmiani", donosi zanimljiv sociolingvistički pogled na razmatranu čakavsku poeziju. Nastoji to pjesništvo smjestiti u književno-povijesni kontekst, a zatim provodi ozbiljnu dijalektološku analizu pjesama. Podrobno analizira samoglasnički i suglasnički sustav idioma kojim piše *Katja Šepić-Usmiani*, također i akcentuaciju onoga dijela pjesama koji sadrži takve izgovorne odrednice, a na morfološkoj razini sklonidbeni sustav. Posebna je vrijednost ovoga rada u tom što S. Vranić svoju dijalektološku jezičnu analizu pjesama K. Šepić-Usmiani stavlja u širi kontekst čakavskoga ekavskoga dijalekta na kojem su te pjesme temeljene, a zatim i u kontekst primorskoga poddijalekta tog dijalekta. Zbog toga će ovaj tekst nedvojbeno naći svoje mjesto unutar komparativne čakavologije, koja je kod nas još uvijek nedovoljno razvijena, kao i komparativna dijalektologija općenito. Na kraju teksta slijedi i kratak osvrt na leksik razmatrane poezije, sa zanimljivim usputnim stilističkim zapažanjima. Tekst je popraćen vrlo iscrpnim popisom dijalektološke i ine jezikoslovne literature kojom se autorica pri izradbi svoga rada služila.

Sanja Zubčić piše o naglasnim značajkama kostrenskoga govora. Na početku svoga rada donosi pregled dosadašnjih istraživanja razmatrane problematike, a također i rezultate osobnih istraživanja. Prozodijski sustav kostrenskoga govora razmatra u okviru čakavskoga ekavskoga dijalekta, posebice primorskoga poddijalekta tog dijalekta. Zaključuje da kostrenski govor ima arhaičnu akcentuaciju, bilo da je riječ o akcenatskom inventaru ili o distribuciji prozodema. I ovim svojim prilogom, kao i brojnim svojim ostalim radovima, S. Zubčić pridonosi poznavanju čakavske akcentuacije.

U prvom su dijelu Zbornika još rad Ivana Stošića o arhivskoj građi Župe svete Lucije u Kostreni, rad Danijela Kokića o povijesti kostrenskoga pučkoga školstva, rad Vjekoslava Bakašuna o nestalim i umrlim kostrenskim pomorcima od početka 19. stoljeća do Domovinskoga rata, zatim rad Ranka Starca o arheološkim istraživanjima na gradini Solin povrh Matrinščice u Kostreni, te rad Željka Modrića i Marka Randića o flori i vegetaciji u Kostreni.

U drugom dijelu Zbornika nekoliko je priloga na kostrenskoj čakavštini, a također i rad Anđelka Rasola o Kostrenjaninu Orfeu Tiću te rad Daniela Kokića o društvenom životu Kostrene u 20. stoljeću.

Takvim raznolikim i kvalitetnim sadržajem svoga drugoga zbornika Katedra Čakavskoga sabora Kostrene nedvojbeno daje poticaj i ostalim malim hrvatskim mjestima da se posvete istraživanjima svoje povijesti i sadašnjosti. Usto, Zbornik *Život, kultura i povijest Kostrene* izvrstan je primjer kako se i u maloj sredini mogu tiskati kvalitetne publikacije, pomno pripremljene i znalački uređene.